Prof. Dr. Kásler Miklós köszöntője
Eötvös Loránd Emléknap, Budapest, 2019. április 8.

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Miniszter Úr! Tisztelt Professzor Asszonyok és Urak! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Mindenekelőtt szeretném elnézésüket kérni, hogy egyéb halaszthatatlan hivatali teendőim miatt nem tudok személyesen jelen lenni a mai emléknapon.

Báró Eötvös Lorándra emlékezünk halálának századik évfordulóján, de bevezető gondolataimban harminc évvel messzebbre tekintenék vissza, az 1889-es esztendőre, amikor Eötvös e falak között mondta el akadémiai elnöki nyitóbeszédét. Ebben a beszédben hangzott el a következő mondat: *„Törekedjünk arra, hogy nemzetünk magyar, de nemcsak magyar, művelt is legyen s mint ilyen megállja helyét a számban nagyobb, hatalomban erősebb európai nemzetek között."*

Ha ebből a gondolatból kiindulva szemléljük Eötvös Loránd – vagy akár édesapja, Eötvös József pályáját – kirajzolódik előttünk a nagy formátumú tudósok, tanárok és államférfiak alakja, megértjük motivációikat, szándékaikat, magyarságtudatukat. Eötvös Loránd nehéz, de felemelő örökséget kapott atyjától, akihez hasonlóan ő is betöltötte mind a kultuszminiszteri, mind az MTA elnöki pozíciót, és mindemellett a tudomány nemzetközileg elismert alakja lett.

Széles körben ismert milyen hatásai voltak Eötvös kutatásainak a nemzetközi tudományos életre, az általa megalkotott torziós-inga tűpontos mérései hogyan igazolták Einstein relativitáselméletének alaphipotézisét. Ismert az is, hogy rövid, mindösszesen hét hónapos kultuszminisztersége alatt hogyan hozta létre a több száz intézetből álló népiskolai hálózatot, amely biztosította a nemzetiségek széleskörű autonómiáját az oktatás területén. Tudjuk, hogy milyen sokat tett azért, hogy a magyar iskolákban valódi tudós-tanárok neveljék és tanítsák a fiatalabb generációkat, és ő hozta létre azt az Eötvös József Collegiumot, amely a mai napig a magyar tehetséggondozás egyik legkiemelkedőbb intézménye.

De ahhoz, hogy felismerjük Eötvös Loránd valódi jelentőségét, nem elég felsorolni eredményeit, hanem meg kell ismerni magát az embert! Ars poeticájának tekinthető a következő mondat: *„Az igazi természettudós* (...) *örömöt talál magában a kutatásban s azokban az eredményekben, melyeket az emberiség* (...) *jólétének előmozdítására értékesít."* Ebből a mondatból is megállapítható, hogy Eötvöst nem a hatalomvágy, a magas pozíciók űzése hajtotta, ő mindenekelőtt szolgálni akarta nemzetét és az egész emberiséget.

Az elvégzett feladatok és a nemes elvek együtt adják Eötvös Loránd örökségét, amely méltóvá tette, hogy Magyarország legnagyobb egyeteme viselje a nevét, és egy évszázad távlatából is büszkén emlékezzünk meg munkásságáról. Az általa vallott és követett elvek azóta semmit sem vesztettek érvényességükből, és példaképként szolgáltak az őt követő nemzedékek tudósainak és államférfijainak. Ezeket az elveket követve építette tovább a magyar oktatást Klebelsberg Kuno vagy lett világhírű tudós Szent-Györgyi Albert.

Amikor száz évvel ezelőtt Eötvös Loránd távozott ebből a világból, Albert Einstein azt mondta: *„A fizika egyik fejedelme halt meg!"* Én úgy gondolom, hogy Eötvös Loránd valójában sokkal több volt ennél. Egy példakép halt meg, akinek iránymutatását ma is követnünk kell!